

Presència del *Dinotherium giganteum* Kaup a Caldes de Montbui

per

L. SOLÉ SABARÍS

Per conducte dels senyors Lluís Porta i Jaume Ribes em fou lliurat fa poc temps per a la seva determinació una magnífica peça dentària procedent de les proximitats de Caldes de Montbui. L'exemplar fou trobat en les excavacions efectuades en una mina d'uns 25 metres de llargada situada a cosa de 1 quilòmetre a l'Oest de Caldes (entre Caldes i Sentmenat), a uns 500 metres de distància de la masia coneguda per Can Corrons. Ben a prop d'aquesta casa es veu com damunt de les pissarres metamòrfiques que afloren en el barranc d'en Pèlags s'estén el miocèn en bancs horitzontals constituïts per una arkosa grossera, lleugerament groguenca.

En aquestes filades, en fer-s'hi els treballs per a la recerca d'aigua fou trobada a 15 metres de l'entrada de la mina la peça esmentada, fortament adherida a la roca incrustant. No obstant haver explorat detingudament les parets de la mina, així com els enderrocs abundants que se n'extragueren, no poguérem trobar cap més indicati de la presència d'altres vertebrats fòssils.

La peça trobada resulta ésser la segona premolar superior a (P^2) de *Dinotherium giganteum* Kaup en condicions immillorables per a la seva determinació i estudi. Les tres rels s'observen gairebé íntegrament. La corona està molt ben conservada, puix que únicament presenta un xic desgastada la cresta transversal externa, la part central de la qual ha perdut el recobriment d'esmail, la qual cosa demostra que es tracta d'una peça que amb prou feines havia entrat en funcions. Els tubèrculs conserven llur forma cònica; així mateix s'observen íntegralment els lòbuls i talons denticulats dels borns basals. L'exemplar és de 115 mil·límetres d'alçada; la corona gairebé quadrada té 54 per 52 mil·límetres.

En atenció als treballs que sobre la fauna mastològica miocènica prepara el senyor Fernández Villalta li hem reservat l'estudi detallat d'aquest exemplar, així com el d'un fragment probablement de *Rhinoceros* procedent de Viladecaballs. Per això ens limitem únicament a donar compte de la troballa i de les característiques del jaciment.

Dinotherium giganteum havia estat ja trobat pel P. Bernat Noguera a Cerdanyola, i per J. R. Bataller i J. Solà a Terrassa i Pierola (1).

Les característiques del jaciment ens permeten atribuir-lo al Pontjà. Almera situa en el mateix pis els conglomerats arkòsics i les arkoses que s'estenen al peu del Montseny per haver-hi trobat entre altres:

Mastodon longirostris Kaup i *Hipparion gracile* Kaup. De la mateixa opinió és J. R. Bataller, qui trobà a Caldes de Montbui peces de *Sus major* iguals al trobat a Das de Cerdanya (2). Però Villalta i Crusafont (3), que han trobat *Dinotherium giganteum* Kaup var. *laevis* Jourdan al jaciment de Sant Quirze de Galliners, l'atribueixen al Vindobo-

Dinotherium giganteum Kaup. Segona premolar superior (P²) grandària natural; la figura de la dreta representa solament la part superior de la peça dentària.

nià; però cal advertir que la fàcies margosa del Miocèn d'aquesta darrera localitat és bastant diferent de la dels dipòsits de peu de muntanya del Vallès oriental. Altrament, Bataller (4) s'havia ja decantat anteriorment a favor de l'edat vindoboniana d'aquest jaciment del Vallès occidental.

Laboratori de Geologia
de la Universitat de Barcelona.

(1) J. R. BATALLER. Contribució a l'estudi de nous mamífers fòssils de Catalunya. Arxius de l'Institut de Ciències, p. 31, L. 10, fig. 7, L. 12, fig. 1.

J. R. BATALLER i J. SOLÀ. El *Dinotherium giganteum* Kaup a Terrassa. Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, vol. VIII, p. 108, 1928.

(2) J. R. BATALLER. El *Sus major* a Caldes. Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, 1932, p. 53.

(3) J. F. DE VILLALTA i M. CRUSAFONT. Primera nota sobre els vertebrats fòssils miocènics del Vallès. La presència del *Dinotherium giganteum* Kaup var. *laevis* Jourdan a Sant Quirze de Galliners. Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, vol. XXXIII, p. 258, 1933.

(4) J. R. BATALLER, loc. c.